

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Szerkesztőség: Főiskola.

Kiadóhivatal: Vár-utca 4. sz.

Megjelenik havonként kétszer.

Felelős szerkesztő:

SZARKA LAJOS.

Főmunkatárs:

MILOTAY ISTVÁN.

Kiadóhivatali főnök:

NAGY MIHÁLY.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 4 korona.

Fél évre 2

Egyetemi és akadémiai polgároknak, önképző-
körieknek:

Egész évre 3 korona.

Egyes szám ára: 20 fillér.

Politizáló ifjúság.

Hányszor összeszidtak, hányszor leintettek már, politizáló magyar ifjúság! Hányszor megmondották, hogy az utcai zajongások helyett tanulj és dolgozz, vagy ha erővel hazafiaskodni akarsz, énekelj el március 15-ikén a Hymnuszt és a Talpra magyart, de egyébként hallgass mindig és mindenkor, mert Magyarország sorsának intézése nem a te elmédre bízott s a magyar-nemzet jó vagy rossz szerencséjéhez vajmi kevés közöd van! És te, léha, tanulni nem szerető, ellenben akaratos és feltűnési viszketegben szenvedő magyar ifjúság nem hajolsz a pars potior et sanior józan intéseire, — de politizálsz kitartóan, állhatatosan.

Most legutóbb is politizáltál. Az iskolák bezárták előtted a tantermeiket, nehogy azok a sihederi-politizálás tüntetéseire helyet adjanak. És te mindezek dacára tüntetél és politizáltál — s mert rá voltál kényszerítve, — az iskola falain kívül, Budapesten meg éppen az utcán.

De vajjon volt-e rá okod, hogy ezt tedd. Érdekel-e téged az, hogy „nem boldog a magyar“ és vajjon micsoda elbizakodottság az, hogy kiabálásoddal megváltoztatod azt, a mi nemzedet sorsa felett már régen elhatározottat. De hát csakugyan az vitt a politizálásra, hogy jogot és befolyást követelj magadnak arra, amihez a szívnek és észnek érettsége kívántatik, vagy az vitt-e rá, — hogy izgat a vágy szerepelni, szónokolni, tudva, hogy ír majd rólad az ujság. — Ha ezek indítottak arra, hogy megmozdulj, akkor magyar ifjúság százszorosan megérdemled az összeszidást és százszorosan rászolgáltál, hogy újra leintsenek.

De — bizonyosak előtt bármily hihetetlennek is látszanék is ez — hátha más okoknál fogva politizáltál újra és más indulatok vezettek az utcára? Hátha a te szíved jobban érzi azt, ami igazságtalan, ami fáj, ami fajodnak és hazádnak

romlását célozza és előidézi!? Hátha te tisztábban és melléktekintetek nélkül tudsz felháborodni azon, a mi arculütése egy szuverén szabad nemzet érzéseinek? Hátha — hátha te vagy az az iránytű, melyet nem lehet tetszés szerint ide oda fűjni, de a mely igazán mutatja Magyarország roncsolt hajójának a nemzeti becsület egyenes útját. Lehet, hogy akik ötvenéves szívvel és elmével forgatják ezeket a dolgokat, másképp gondolkoznak, de ha te magyar ifjúság ötvenéves szívvel éreznél és gondolkoznál, nem volna nálunk szerencsétlenebb nemzet a kerek világon.

Mi úgy érezzük, hogy te vagy az az iránytű, a mely a jövő útjait mutatja. Te vagy az. S nevezék bár könnyelműségnek, önhittségnek, elbizakodottságnak vagy nagyképűsködésnek ezt az érzést, törhetetlenül és meg nem alkuvón szívünkbe zárjuk. És vajjon nincs-e szükség rá, hogy mikor mindenki az észnek politikáját folytatja, a megalkudni és mindenben megnyugodni tudó észnek politikáját — te a szíved szerint indulj és más úton készülj a jövőre, mint a milyeneket a jelen tapos.

Milotay István.

Múlatók közt.

*Mindenki mellett ott ül szíve párja,
Szerelmes ifjú, boldog kis leány,
És elmerengnek szépséges jövődön,
A míg a nótát sirja a cigány...*

*Aztán suttognak nevetve, pirulva,
Sejtelmes, édes, gyöngéd szavakat,
Szívük megdobban, szemük összelobban.
Gyönyör forrása minden pillanat...*

*Hogy köztük ülök búsan egymagamban,
Varázsos álom elfog, elvakít,
S rózsás arcával, ragyogó szemével
Mintha közelgni látnék — valakit...*

Gulyás József.

Bátorság iskolája.

A debreceni akadémiai ifjúság Rákóczi-estélyén
felolvasta : *Pekár Gyula.*

A Pesti Napló után szerző engedelmével.

I.

Hej, Bereg felől, Zemplén felől borult az ég megint, feketén gyült az új fergeteg az északi megyék bérci fölé. Mint egy gyászoló hadak utja gomolyogtak a kúrc fellegek, — azt mondták: a Thököly sóhaja kergeti őket, de hozzátették, hogy új villám, a Rákóczi kardjának villanása cikázik át az istenítéleten... Sötét már a mennyek boltja mindenfelé, csak itt, a zólyomi hegyek alján, a honti határon süt még a nap, az öröm napja. Ünneplő sugara egy karcsu sasfészekre esik, mely a síkság felől dacosan látszik védeni a Fátrát. Menyegzőt ülnek Súlyomkő várában, a szép Perényi Juditl tartja lakodalma a gazdag Osztróczy Menyhérttel. Nem látott még az a vidék ekkora uri sokadalma soha: hét vármegye familiái jöttek össze, annyian, hogy el se fértek a szükecske várban s a felinél többet alant, a faluban kellett elszállásolni. Van felfordulás, — a cifra cselédek, meg hajduk ugyancsak sűrögnek a hintótábor, meg a boros kádak körül; odább már égnek a máglyák és sütik az aranyozott szarvú ökröket a népnek. A parasztok ezrei levett süveggel állják körül a makacs kis hegyet és áhitatosan pillantanak fel a bástyák közé ékelt kápolna tornyára. Most megszólal annak a harangja, — most végre hát kimondta a büszke menyasszony az igent. Durrogva felelnek a mozsarak a harangzúgásra és szavuk, meg a nép üdvivalgása százszoros ropogással vész el a zólyomi hegyek között.

Odafent a kis kápolnában csak a főembereknek jutott hely, sokan kiszorultak és bizony voltak elegenden, akik békétlenül csóválták a fejüket. Főleg a sárosi, abauji, meg a még messzebről jött urak. A Ketzerek, Ráthonyiak, Becskyei, meg Maróthyak a tizenhárom vármegyét emlegették, meg azt, hogy minek is hívták őket ilyen lakodalomba? A várnagy, a kemény Mochkos Ambrus megsodorta deresedő bajuszát a mérgeset koppantott a kardja rezes végével a templom lépcsőjére.

— Hej, ki hitte volna, — dörmögi — hogy az én uram kúrc leánya még egy főlabanc fiának esküszik örök hűséget! És én voltam az, aki leeresztettem az emelcsős kaput a labancnak... Beste gazember vagyok, ha tudná, megtordulna a sirjában az öreg Perényi Ádám!

Mochkos Ambrus háborodottan tekintett maga elé. Amíg kisebb volt, szerette Judith kisasszonyát, mintha az édes leánya lett volna, mire menyasszony lett, féltette, mint a hugát, — most pedig úgy sajnálta, mintha a mátkáját vitte volna el más. De azért palástolta fiataloskodó szíve érzelmeit és csak megvetően tevő hozzá:

— Hiszen, ha labanc létére legalább legény volna a gáton az ifjú!

— Eh, — morgottak a Ketzerek — kéz és láb nélkül való ember az. Figura!

— Az apja törli meg most is az orrát, — vágott közbe Ráthonyi Lőrinc — az öreg labanc a kis labancnak.

— Hagyjátok, jóra való legény volna ő, — ajánlá Becsky Pál — csak hát egy kicsit mulya...

— Igen, — pattant fel a várnagy — és ehhez az anyámasszony-emberhez kell férjhez mennie Perényi Judithnak... Gyalázat!

Elhallgattak, mert mögöttük akkor jelent meg a násznép a kápolna ajtajában. Elöl jött mindenkéül díszesebb, de németes ruhában Pálffy uram, a násznagy. Mennyi bécsi pántlika meg ordó borította a gögös mellét!

Ezt a pundrás urat is inkább a csatatéren látnám magammal szemben! — sugá Maróthy Gábor.

A násznagy után jött az aranpalcás két főgazda, a menyasszony részéről Serédy Szaniszló, a vőlegény részéről Forgách uram, mindketten király-szín atlaszban, — mögöttük sorakoztak a zöldpalcás algazdák: Figedy, Szuhay, Justh és Vér Mihály uramék, meg még többen. A vőfély, Csáky István, nagyon megbecsülte a tisztjét, mert a lakodalomra akkora szakált eresztett, hogy alig ismertek rá. Bámulták is érte... Végre megjelentek az ifjú boldogok. Nehéz kamukából gyöngyös fehér ruha volt Perényi Judithon, de sápadt arcát alig lehetett látni az ezüstcsipkés fátyoltól. Szinte félénken nyujtá neki kezét a vőlegény. Nem volt csunya gyerek Osztróczy Menyhért, sőt inkább tán még csinos is, — de aféle leányosképű, bámész urfi, kiből az apja oktalan kényeztetése és még oktalanabb zsarnoksága tehetetlen bábut csinált. Most is olykor szégyenkezve pislogott hátra: nem haragszik-e meg rá valamiért az öreg Kristóf?... Pedig milyen daliásan ragyogott egész mivolta a sok ékességtől! Termetét metélt bársonyból való fosztándolmány szorítá, melynek horvátosra hasított vállából bőven omlott alá a skófiomos ingujj; dereka körül janicsár-öv, vállán pompára vló mente, fejében pedig nyuszos lengyel süveg, rubintos medálylyal és kerecsentőllal. Skarlátposztó-nadrágját alul sárga dali-saru fogta össze és veréborrú arany-sarkantyú pengett rajta...

Mochkos Ambrus gyűlölködve nézte:

— Jó, hogy az én sarkantyumba kétfejű sast tettem csillagnak!... — dörmögé, — még számolhatunk ifjúrám!

Az ifjakat követték az örömszülők. Törődöttnek s még boldogságában is aggodalmasnak látszott Perényiné, a sokat szenvedett Serédy Éva, de oldaálról csak annál pöffeszkedőbbben nézett széjjel a nagyszakálas Osztróczy Kristóf. A vén róka hát mégis győzött: fiái lett a büszke Perényi leány! Nemcsak, hanem sehonnai létére olyan nagy urak lépkednek itt mögötte a lakodalmon, mint Esterházy uram, ki a nádort helyettesíti; meg az a bécsi vasas generális, ki valamelyik főherczeg képét viseli.

— Jókora hasat hizlalt magának, — sugák a Ketzerek — legalább van, amire ráférjen a sok összeharácsolt drágaság...

Elöl már megszólaltak a török síposok s az egész násznép ünnepélyes rendben indult meg a várudvaron át az ebédlőpalota felé. Mentek a békétlenek velük, de utóbb el-elmaradtak és Mochkos Ambrussal összebujva busulhattak azon, hogy miért is kellett mindennek így történnie.

Szegény jó Perényi Ádám, bizony megfordulhatott a sirjában ezeknek láttára! Ha ugyan volt sirja, mert azt se tudta senki, hogy Thököly után hol vészett gonoszul, mi-

csoda török végeken. Izgága kuruc volt a legjavából, ki legelsőbbben is a maga családjával veszett össze, aztán Zólyomba szakadva kereste a bajt tovább. Még a Wesselényi uram idejéből rossz bűzbe keveredett ő; megnótázta ekkor az új vármegyéje, csigázták a commissiók úgy, hogy mire Thököly jött, már nagyon viszkedett a kardja a hüvelyében... Várnagyára bízta a hitvesét, a kicsi Judithtal, elment és többet vissza se jött. Veszedelmes esztendő ágyudörgése közt itt nőtt fel a Perényi Ádám leánya. Súlyomkő bástyafalai közt. Jó kis vár volt az, — hegyes sziklatű, melyen Heister, Spork és Caraffa uraimék mind megszurkák az ujjukat, mikor erre elvonultak. Serédy Évát megtörték a nehéz idők, de Judithban az apja vére folyt; itt lett ő lelkesen merészsé, valóságos amozonná. Már mint kis gyermek ott állt a lőrésnél és mire felnőtt, Mochkos Ambrus lett a tanítójává... Gyönyörködött benne a jó várnagy, de gyermeknek nézte mindvégig. Mekkora volt hát álmélkodása, mikor egy napon Osztróczy Kristóf megbízásából két úr kisasszony-látásra jött fel a várba. Megbotránkozott maga a beteges Perényiné is: kicsoda, mi-csoda az a lengyel sehonnai Osztróczy, aki a zavarosban halászva, elkobzott vagyonokat harácsol össze és most az ő leányára meri vetni a szemét? A Perényiekre mer egy ilyen familia szemet vetni? azt hiszik, csak úgy hirtelen, postán fogja odaadni a leányát? Inkább sohse menjen Judith férjhez... Hanem ahogy a követek elmentek, gondolkodóba esett a nagyszony: mi lesz velük ebben a nagy elhagyatottságban, akadhat-e itt a leányának más szerencséje? Bizony, neki magának is jól esett volna már valami biztos otthon... Ennélfogva nem utasította vissza, mikor nem sokkal ezután Osztróczy Menyhért leánynézőbe jött. Sohse látott még a világ ilyet: az apa jött vele, az beszélt helyette, az udvarolt az ő nevében a kisasszonynak! Maga akarta kitapasztalni a vén róka, hogy szíves-e a leány, vagy csak színes... Vacsoránál szokás szerint szembe ültették a fiatalokat. Menyhért úr még mindig nem nyitotta ki a száját, — lopva csak akkor mert a leányra pillantani, ha az apja elfordult. Nézte szégyenlősen, álmélkodva, mint olyan valaki, aki nehéz álomból sehogy se tud a férfias, boldog valóra felébredni. Judith egész idő alatt néma göggel bámult az ügyefogyott urfira, — de mikor a hálóházba tértek, nem birta tovább és tiltakozó zokogással borult az anyja nyakába. Serédy Éva azonban ekkorra már elhatározta magát. Szeretett volna eszet adni a leányának; egész éjjel oktatta, utóbb már szépen kérte: legyen tekintettel szegény, beteg szülejére! Ha labanc is, más híján fogadja el ezt a kínálkozó szerencsét. Judith csak hallgatta, lázadott sokáig, de mire a hajnal pirult, végre megadóan hajtotta le szegyenbe boruló orcáját. Másnap reggel elfogadta a jegyváltást és skófiomos keszkenőre húzva a jegygyűrűjét, kiküldte Osztróczy Menyhértnak. A bucsuzásnál némán állottak egymással szemben; Menyhért úr megilletődve pillantott Judithra, mint valami bálványra. Apja egyre bökte az oldalát, hogy szóljon már, utóbb rá is rivallt, erre aztán félszegeen csókolta meg a leány köntösének a szegélyét.

— Édes szívem, hugom, — kezdé a mondókáját akadozva, — köszönöm, amiért megengedte, hogy szeressem....

— Én meg, bátyám, — mondá a leány felvetve a

fejét, — hazudnék, ha azt mondanám, hogy szeretem. De maga lássa, maga tegyen róla, hogy megszeressem...

— Értetted, ugy-e? — parancsolá az öreg Kristóf, — vigyázz, mert vélem gyűlik meg a bajod!...

Azután persze mind gyakrabban elvitte az öreg Osztróczy a fiát Súlyomkőre. Bőven hordatta oda az ajándéknak való arany-marhát: sok bokor fülbevalót, násfát, gyöngyös keztyűt, meg kézre való gyémántos perecet. De a leányt mindez nem nagyon vidította, inkább szégyennel pirult, valahányszor újabb prezentet kapott. Estenden kiült a bástyára és bánatosan nézett el a keleti hegyek felé: nem hallatszik-e onnan kuruc ágyúsó? Leginkább a Mochkos Ambrus kemény tekintetét kerülte. — Így telt az idő a lakodalom napjáig.

(Folyt. köv.)

Versek az éjszakából.

I.

Az elsők a régiek közül.

Az első éj...

Rád gondolok gyönyörtől égve

S az első sohaj elrepül

A csillagfényes márciusi éjbe...

Az első álm...

Itt zsong, itt reszket a szívembe

S készül, hogy félve felkeressen

Fehér ágyacska'd felett megpihenve...

Az első köny...

Oh ez nem fáj, ez még nem éget.

Ki tudná még, hogy mért jött, mit hozott:

Kárhozatot, vagy üdvösséget...?!

Az első vers...

Hány fog még rólad szárnyra kelni?

Hány sohaj fog utánnad elrepülni?

S hány égő köny miattad leperegni...?!

II.

Vajjon tudod, megérted-e:

Ha félénken megreszket ablakod,

Hogy kinn, homályában az éjnek,

Bebocsátást esengve kérnek

Csókoktól terhes forró sóhajok...?

Vajjon tudod, meg érzed-e:

Míg szüzi álmok ejtik meg szíved,

Hogy valahol az éjszakában

Egy másik szív virraszt magában,

Mert minden álma régen a tied...?

Vajjon tudod, megérted-e:

A titkot, mit az éjjel rejteget;

Mitől boltján a magas égnek

A csillagok is lázban égnék,

— Hogy egy valaki téged úgy szeret?...!)

Az utolsó az ujak közül.

*Nagy szürke felhők, sötét árnyak,
Az éjszakába tova szállnak,
Hull, hull az eső csöndbe, halkán,
Suhogása behallik hozzám
Egy-egy elfojtott bús sohajban...*

*Régi emlékek, gyötrő vágyak
Szívembe újra visszajárnak.
Hull-hull a könnyem csöndbe, halkán,
S elsíratok valakit újra,
A kit már annyit elsíratam....*

Milotay István.

Rákóczi tragikuma.

Boldog az a nép, melynek lelke elé Isten egy hős alakját írta, kitől a veszély pillanataiban bátorítást, a szomorúságban vigasztalást nyer s a kinek emléke sok-sok éven keresztül ott lebeg a nemzet szíve felett.

A mi lelkünk még most is ott jár, andalog a Marmara partjain. Ne gondoljátok, hogy a tenger csodaszép tükrében, a ráboruló ég boltozatán mereng, gyönyörködik, keres egy más lelket. Óh, mikor megtalálja az örömet, márnak, kimondhatatlan érzéseknek árjaiban fürdik.

Jó Rákóczink, édes fejedelmünk, úgy megremeg, meghanyatlik, elszomorodik lelkünk, mikor csak oly messze találhat meg.

Úgy gerjedez, lelkesedik, tűzben, lángban ég, mikor veled beszélgetett. A te életed elszomorít, meg is bátorít. A természet szép virágait Isten keze érintésének leggyöngédebb lehelletével alkotá, a te lényed, lelked, szíved is ilyen volt. Lelked a haza szabadságán ábrándozott, hevült, szíved a jóság, az emberszeretet érzelmeitől volt meleg. Elküldté, hogy a szabadság zászlóját kezébe vedd, de nem volt erős, szilárd kezéd, mert jó voltál: ezért lett szomorú a sorsod.

... De hallga, mi zaj borong át lelkemen, kard csörgés, örömrivalgás, ágyú dörgés, gyermek csevegés, az anyai szónak lágy hullámozása összeolvadva zsi bonganak fülemben.

Im a munkácsi várnak tágas udvarán úgy sűrög-forog mindenki, a vitézek komor, kemény arcán öröm, mosolygás: olykor-olykor hangosan, zajosan éltető szó hangzik.

Zrinyi Ilona napja van.

Bent az asszonyi házban két kis gyermeket látok. Én Istenem, be szép mindkettő. Az egyik

fiu, a másik leány. Az egyiknek kard az oldalán, a másikkal bokréta a kezében. Oda állnak édes anyjuk elé, először az egyik, azután a másik, felköszöntik szépen.

A leánynak szava madárcsengés, a fiué patak csörgedezés. Én Istenem, hogy doboghatott a Zrinyi Ilona szíve. Láttam már, hogy a galamb, mikor párját megtalálja, hangos örömeiben, meglepetésében elbúgja magát. Lehet-e, van-e ennél szebb.

Odaültette magához mindkettőt, örömkönyvel füröszte. Csókkal borítá mindkettőt.

Én édes reményim! Én szép, drága csemetéim!

És ezt a lángban, tűzben, a magyarság, hazaszeretet tűzében nevelt gyermeket, a kis Rákóczi Ferencet oda viszik a kolostorbarátok közé, németek közé. Hadd tanuljon németül: érezni, gondolkodni. Gonosz kezek, gyáva lelkek, hogy gondoltak ilyet. Csendes barátok, lehet-e oly édes szavatok, hogy ezt a gyermeket erre megtanítsátok? Német levegő, vagy-e oly erős, hogyha behell ez a gyermek, németté változik. Vagy-e oly erős, mint a magyar levegő? Németföld, vagy-e oly szép, hogy éretted ez a gyermek elfeledje hazáját? A melynek párja e kerek földön nincs. A Zrinyi Ilona lelkét elfojthatjátok-e? Nem hiszem. Onnan e német kolostorból ez a gyermek csak haza kívánczolt, a Latorca mellé, a mohácsi várba, az édes anyja kebelére, a jó vitézek közé. Anyai ölelés, magyar szó, kard csörgetés, harci zaj, ez kellett néki.

Ősszel lehull a lomb, a virág, a tél fehér szemfedőt borít a földre. Ám tavasszal a virág kipattan, a lomb kihajt, erdő, mező új ruhát ölt.

Azt a magyar szívet eltakarhattátok s fosztogathattátok, de az mégis kitört, az mégis kiszállott.....

A kit az Isten kiválasztott, elküldött, hogy lenne népének intézője, tanítója, annak szívében ott ég, lobog eleitől fogva a magasra törekvés vágya. Ezt a vágyat, ezt az ideálért való rajongást bárhogy is igyekszik elnyomni, nem bír vele. Ott lebeg szüntelenül lelke előtt; meg-meglepi, meg-megragadja s aztán üzi, hajtja tovább előre.

Hogy igyekeztél te is dicső fejedelem menekülni előle, idegenek közé, idegen földre, de látod, erősebb volt nálad, Láttad a veszedelmet, mely reád várakozott, ez húzott volna vissza a magányba, ám valami belőlről: egy erősebb hatalom: vitt, ragadt magával.

Ime változik a kép. Sáros ós rengetegében két deli alak beszélget egymással, mély szomorúság mindkettőnek arcán, bús kifejezés mindkettő szemében.

Rákóczi, Bercsényi! Hogy illik a szó utóbbi szájába, hogy hevül, gerjedez amannak a szíve! Erős fogadást tesznek, összeölelkeznek. Örülj hazám, szabadságod közelget! Ime reménységed kezébe készül ragadni a zászlót.

„Tenger a nyomor rajtunk, jajgat a nép, sír-ri szükségében. Csak tőled vár szabadulást! Hát tűrjük a zsarnokságot? Pusztul, enyészik a magyar. Várjuk, míg gyökerestől kivágják?”

Hatott a szavad nagy Bercsényi! Im az ingadozó elhatározza magát. A gyöngéd, szelid lelkű fejedelem erős tetterre készül.

És most hadd vezesselek el benneteket oda, hol a Kárpát ráborul a magyar földre, a magyar határra. Fűröszszétek meg velem együtt lelketeket a honszeretet meleg, édes, boldogító érzelmeiben. Lássatok lelki szemetekkel velem együtt egy megható jelenetet, mely még sokáig ott maradhat mélyen bezárva szívünkbe.

Megjelenik Rákóczi a határon; eljött a hívogató, a kesergő hangra.

Mintha valamennyi hegyen, mely a magyar földre vetette lábát, egyikről a másikra terjesztve, örömtűz lángolt volna fel, szállt magyar szívből, magyar szívbe, talán rövidebb idő alatt, mint a szélnek futása, a híradás: jön Rákóczi. Megdobban mindegyik, az érzelem majd kiszakasztotta a keblet. Rákóczi, Rákóczi, ebben a névben annyi dicsőség, annyi remény, annyi szabadság volt!

Hegyről, völgybe, innen a sík nagy Alföldre száll, száll az örömhír.

Látom is, a mint a közeliak, távoliak oda sereglenek hozzá, a hol sátorát a honi határon felütötte. Öregek, ifjak, asszonyok, férfiak odaborúlnak lábai elé. Csókolják ruháját, édes kedveskedéssel forognak körülte. Jó, derék magyar nép! Visznek neki kenyeret s másféle ételt, meg ne éheznek, szükségét ne lásson. Örömkönnyarban úszik a fejedelem szeme. E könnyben benne lehetett az örömmel, a vígadással, a szeretetnek cseppje, de talán a busulásnak, a fájdalomnak, az előre nem tudott szenvedésnek cseppje is.

Az az erős, mozgató lélek íme a zászlót kezébe adta, és ő megragadta, hosszú küzdés után bár.

Az a gyöngéd, szerető szív megszánta szegény népedet, eljöttél, hogy segítenél rajta; de

ez a gyöngéd, szerető szív tövissel rakta be útat. Ám ez a gyöngéd, szerető szív belopta alakodat mélyen a magyar nép szívébe, kitörülhetlenül; lettél dicsőség, ideál, reménység, vigasztalás.

Abban a fényes, ragyogó tettekkel teli harcban erősebb kézre lett volna szükség. Több volt ott a jóakarát, mint a képesség. Sok volt a szét-húzásból is, a tapasztalatlanságból is, vezérek, tiszték között egyaránt. Csak a szilárd, parancsoló, szigorú, kemény kéz hiányzott. De te csak nem büntethetél, ha vezéreid járatlanságuk miatt hibáztak, a te szerető szíved ez ellen fellázadt.

Úgy is állsz előttünk, mint egy áldozat, odavitetve az ellenségnek, veled együtt ez a szegény magyar nép is. De életed és a magyar nép akkor kiontott vére engesztelés volt, elégtétel a szabadságért. Ennek oltárán már-már egész erővel ég a tűz; a magyar haza régi dicsősége már-már visszatért. Ti hősök, dicsők, mindannyian élesztették e tüzet, lankadatlan, bár a zsarnokság eloltani igyekezett.

Végül elbucsuzni menjünk csak oda a Marmara partjára, hol a kifáradt küzdő szomorúan, csüggedezve számlálgatja napjait. Lágyan zsongó tenger, végtelen széles ég, busuló fejedelem: be megható képek!

„Édes fejedelmünk, mit adjunk néked, mit hozzunk néked, hogy arcodat felderíthessük.“ Szólnak hozzá bajtársai.

„Mit ér nekem minden adományotok, ha már nem láthatom többé drága hazámat.“

Majd egyszer csak megszűnik a búsongás, kesergés is. A Marmara partja, idegen föld hantja megnyugtatja a' fáradt bujdosót, a mi nagy fejedelmünket.

Kövér Árpád.

A hunrokonságról.

(Folytatás.)

A magyar hunmondának nemzeti eredete bizonyos. Nemzeti hagyománynak való elnevezése felett csak gunyolódni tudtak, de megdönteni nem.

Mert ha hunmondák keletkeztek a germán és latin fajok között, ha Etele emléke megtermékenyítette nemcsak Európa, de Ázsia csaknem valamennyi népének, még a tatároknak is regéit, csak a magyar faj nem emlékezett volna meg énekeiben a hunokról és világdöntő Eteléről akkor, a midőn őseink kétségenkívül a hun birodalom kötelékébe tartoztak?

Tovább menve honnan merítette a szándékosan sohasem hazudó krónikás Csabáról és a hun korszak történetben nem ismert eseményeiről való értesülését, ha nem ebből a nemzeti mondából, a mely természetellenes volna, ha népünknel nem keletkezett volna? Hiszen másúnnan, mint népmondáinkból nem is meríthette, mert Csabának neve és története sehol e kerek világon másutt elő nem fordul, csak a krónikákban és a magyar nép ajakán.

Ez tehát azt bizonyítja, hogy nemcsak keletkeznie kellett és keletkezhetett, de a krónikás bizonyossága szerint tényleg keletkezett is a magyarság között hunmonda, illetve nemzeti hagyomány.

Ha megállapítjuk a hunmonda nemzeti eredetét és a bizonyíthatatlan mesterséges keletkezési módnak elméletét elvetjük, a hunrokonság kérdését megoldottnak vehetjük. A hunmonda magva: a hun-magyar rokonság. A nemzeti mondáknak pedig a magva mindig igaz szokott lenni.

Vajjon rokonnépnek mondja-e a hunt a germán néprege? Ellenkezőleg, gyűlölt barbárnak tünteti fel. Vajjon mondja-e faja rokonának a latin monda Etelét, dacára minden nagyságának és dicsőségének?

Ha a magyar nem lett volna a hunnal rokon faj, ősmondánk nem vallaná a hunt testvérünknek. Sőt, ha a hun nem lett volna rokonunk, a róla való emlékezés nem ment volna át annyira a népünk vérébe, hogy a hunmondák még most sem pusztultak el népünk regéiből. Megemlékezett volna a magyar is a nagy világhódítóról, a ki neki is uralkodója volt, de a róla való, bizonyosan mulóbb természetű emlékezést nem kötötte volna össze a hun-rokonság tényével. Népmondákban ily alap-valótlanságok nem fordulnak egyáltalában elő.

A monda alapján mi is elfogadhatjuk Fiók Károlynak az ő-skythákról irt jeles értekezésében e kérdésre vonatkozó odavetett állítását: a hun-rokonság bebizonyítható történeti tény.

A mi azonban a hun-rokonságra vonatkozó, kézzel fogható történeti bizonyítékokat illeti, sajnos, ilyenekkel nem igen rendelkezünk.

Első volna a nyelv. A hunok nyelvéből a történetírás néhány tulajdonnevet és két főnevet tartott fenn. A tulajdonnevekből nem igen indulhatunk ki. Részint azért, mert már abban az időben is számos idegen eredetű nevet használtak

az emberek, részint, mivel a leírásuknál az írók a neveket igen gyakran elferdítették. A két fentmaradt kötnév: hunni var és vadon. Amaz Jornandes gót történetírónál maradt fenn és a Deneper ágai közt elterülő helyet jelentette, emezt pedig örmény írókból kutatták ki. E két szó a magyar nyelvvel való azonossága miatt természetesen megragadja figyelmünket, önmagában véve azonban mit sem bizonyíthat.

Szerencsésebbek vagyunk a hun faj szokásait illetőleg. A hun éppen olyan lovas nép volt, mint a magyar. A történetírók szerint éppen úgy, mint a magyarok, örökké lóháton éltek, lóháton aludtak, sőt, mint egyik megjegyzi, lábaik annyira elsatnyultak, hogy gyalog járni is alig tudtak. (?) Sőt a mennyire az a leírásokból kivehető, még ruházatuk is hasonlított őseinkéhez. Nézzük csak a Priskos által leirt mulatozást, mintha egy ő magyar multság állana előttünk, a maga szokásaival, jellegzetességeivel együtt.

Szokásaikból mindenesetre következtetni lehet a hun és magyar faj rokonságára.

De különösen nagy hasonlóságot találunk a hunok és őseink harcászati módja között. Egyformán megvolt mindkét népnél a heves nyilazás utáni szilaj lovas roham, a melyre képesekké tette őket a kengyel-vas használata. Majd a cselből való visszafutás, hogy ezáltal szétzilálják üldöző ellenségeiket. Egyformán jelentek meg Európa népei rémületére, mint pusztító üstökös rajok. A hun is ezzel a harcmóddal zudult végig Európán, a magyar is ezzel döntötte porba a reszkető Nyúgatot.

Maga az őshaza is közös volt. Ázsia sivatagai dobták ki magukból a hunt is, a magyart is. Általában a népfajok meglehetősen rendben jelennek meg Európában egymás után. A magyarok bejövetele után jóval később jelennek meg a török-tatár fajok. A hun faj tehát már ezért sem tartozhatott ez utóbbiakhoz. Mivel pedig a hun faj egy volt a bolgárral, a bolgár rokon a kunnal, e fajok pedig egy időben lépnek elő a magyarsággal: már e tényből is valószínűnek látszik, hogy itt egy csomó testvérnép vándorlásáról van szó, a melyet a hun nyitott meg, és a magyar, illetve kun fejezett be. Mivel a magyar semmi körülmények között nem tartozik a török-tatár fajhoz, föltétlenül a vele közös őshazából kiindult hunfajokhoz kell számítanunk, ha arra a képtelen álláspontra nem akarunk helyezkedni, hogy a

maroknyi magyarság minden atyafi nélkül volt beékelve, a hun-népek és török-tatár idegen fajok közzé.

A hunrokonság beigazolására egyéb történeti támpontunk nincsen. Talán e kérdés soha sem is lesz kellőleg megvilágítva. De akárhogy okoskodjanak is a történészek és a tudósok, a magyar nép lelkéből nem tudják a hunrokonság hitét soha sem kiirtani. Nemzeti hőseinknek csodásan fényes sorozata, miszerintünk világrendítő istenostora Etelevel kezdődik.

És kérdd meg a magyar alföld fiát, ki volt Etele? azt a választ nyered: egy nagy magyar király. Kérdezd meg bérczes székelyföld magyarját, ki volt Etele? Azt feleli rá: az én nagy ősem!

Még maga az a száraz kritikával boncoló tudós is, a ki megvetéssel ír a köznép balga regéiről, ha magyar a lelke, elmerengve tekint föl csöndes, tiszta nyári éjszakákon a fehéres fényben vakitva ragyogó Hadak utjának millió csillagára, és megilletődve emlékezik meg Csaba királyfiról, a kit olyan esengve vár a magyar ezer bajában, szomorú sorsában, mert hiszen ő mindig vissza szokta hozni nekünk másfél ezer éves ősi szabadságunkat.

Nagy Sándor.

(Vége.)

Üzenet.

*Egyik nap azt írtad rózsaszín levelelen,
Hogy nem lehetsz boldog mással csak én velem,
Másik nap, másik nap,
Akkor is jött levél,
Megírtad, megírtad,
Hogy nagyon szeretted,
De hűtellen letttél.*

*Gyötör a bú bánat, szenvedés a részem,
De azért a remény nem hagy el egészen,
Törhetetlen hittel
Várom a megtérted,
Mikor a szívemtől
Majd aggódva kérded,
Dobog-e még érted?*

Tar Zoltán.

Ifjúsági élet.

Diáksipka. Főiskolánk akadémiai ifjúsága április hó 28-án, kedden d. u. 5 órakor Görömbey Péter szenior elnöklete alatt népes gyűlést tartott a diáksipka ügyében. Milotay István előadó ismertette a diáksipka ügyét, célját és fontosságát, Hódy Béla pedig a sipka előállításának módoza-

tait adta elő. Reke Kálmán indítványozta, hogy a budapestiektől eltérő, valamivel magyarosabb alakban készíttessék a sipka. Indítványával szemben Nagy Mihály útalva az egységesre és arra a körülményre, miszerint több főiskolában már viselik és így az újabb alakú megtörné az eredeti célt, — indítványozta, hogy eredeti alakban fogadtassék el. A gyűlés erre kimondta a diáksipkának kötelező viseletét, az alakra vonatkozólag pedig Nagy Mihály indítványához csatlakozott.

A gyűlés második tárgyát Debrecen város hatósága által május 22-én rendezendő Rákóczi-ünnep képezte. Nagy Sándor ugyanis indítványozta, hogy a város ünnepélyének keretében a főiskolai ifjúság népünnepet rendezzen a város 3 pontján. A gyűlés indítványát elfogadta s Nagy Mihály indítványára, annak előkészítésével a Magyar Irodalmi Társulatot bízta meg.

Elmaradt kirándulás. A főiskolai énekkar május 23-ára kirándulást tervezett Nagy-Szebenbe. A minden tekintetben érdekes kirándulás azonban közbe jött és elháríthatatlan akadályok miatt elmarad. Szeben helyett aztán Diószegre rándul ki az énekkar, hol az ev. ref. egyház 24-én rendezendő hangversenyén vesz részt

Hittanhallgatók nagygyűlése. Az orsz. prot. hittanhallgatók nagygyűlése április hó 29 és 30-án Eperjesen tartatott meg. Főiskolánk hittanhallgatói közül: Görömbey Péter, Harsányi Pál, Erdei Károly, Kónya Gábor, Kun Szabó Gyula, Füzessy Géza, Makay Kálmán, Baróthy István és Adorján István vettek részt. — A nagygyűlés műsora és tárgysorozata következő volt: Műsor: I. 1. Április 29-én d. u. 2 órakor a prot. theologus szövetség alapszabályainak kidolgozására kiküldött bizottság ülése. 2. D. u. 5 1/2 órakor belmissiói vallásos estély; felolvasott Harsányi Pál debreceni theologus. 3. D. u. 7 órakor alakuló-közgyűlés a kollégiumi I. sz. teremben. II. A) Április hó 30-ikán reggel 8 órakor nyilvános istentisztelet az ág. hitv. ev. templomban. 1. Jövel Szentlélek Úr-Isten 1-ső verse. 2. Kiss Dániel pápai theologus imádkozott. 3. Jövel Szentlélek Úr-Isten 2-ik verse. 4. Cinkócky János pozsonyi theologus predikált. 5. Jövel Szentlélek Úr-Isten 3-ik verse. B) A konferencia tárgysorozata: 1. A konferencia megnyitása dr. Szlávik Mátyás theol. dékán, díszelnöktől. 2. „Részletek Eperjes reformációjából.“ Előadó Deák János eperjesi theologus. 3. „A theologiai s a természettudományok jelen állása.“ Előadó Ágoston Sándor budapesti theologus. 4. „Mit kívánnak társadalmunk újabb szellemi irányzatai (socialismus stb.) a protestáns lelkésztől?“ Előadó Kún Zoltán sárospataki theologus. 5. „Milyen legyen a theologiai hallgatóknak belmissiói tevékenysége?“ Előadó Kádár Géza kolozsvári theologus. 6. A magyar prot. theologusok

szövetségének alapszabályai. Előadó a kiküldött bizottság leendő megbízottja 7. A külföldi ösztöndíjak ügye. (Halle.) Előadó Németh Károly soproni theologus. 8. Kónya Gábornak, a „Közlöny“ felelős szerkesztőjének beszámolója. 9. Szerkesztő választás. 10. Beszámolások az egyes akadémiák részéről, az általok végzett belmissiói s azzal rokon munkákról. 11. Jelen gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére bizottság kiküldése. 12. Esetleges indítványok s a konferencia berekesztése imával. III. Május 1-én kirándulás volt Bártfára és a zborói várba.

Pályázatok sorsa. A M. I. Ö. T. által hirdetett pályázaton az irodalom-történeti tanulmány és a költeményre kitűzött díjakat Milotay István nyerte el. Az elbeszélésre kitűzött pályadíjat a bíráló bizottság egyik pályaműnek sem ítélte oda.

Középiskolai tanulók tornaversenye. Mintegy 30 középiskolai ifjúsága fog május hó 21—22. napjain Debrecenben a kerületi tornaversenyek alkalmából találkozni egymással. A verseny különben nagyszabásúnak ígérkezik s a rendező bizottság mindent elkövet, hogy a vendégdiákok jól találják magukat városunkban.

Az országos ifjúsági Rákóczi-ünnep és nagygyűlés f. hó 10—16 ig fog megtartatni Budapesten. Debrecen 10 küldöttel vesz részt az ünnepen és gyűlésen. A küldöttek: Nagy Sándor, Szarka Lajos, Milotay István, Nagy Mihály, Hódy Béla, Erdei Károly, Bihary Kálmán, Búzás Antal, Gulácsy Sándor, Miskolczy Béla. Debrecen részéről Milotay és Erdei lesznek előadók. Előbbi a hivatalos diák-sajtóról, utóbbi a diák-szokásokról ad elő

A főiskolai énekkar új szászlójára eddig összesen 43 kor. 52 fillér gyűlt össze. A szíves adakozók fogadják e helyről is az énekkar köszönetét

Különlélék.

«A Bethlen Gábor-kör» szöveget intézett a magyar társadalom nagyaihoz és kicsinyeihez, melyben a kör tagjai közzé való belépésre szólítja fel a közönséget. Az Isteni szeretet és igaz hazafiasság jelszavát írva zászlójára állott össze a Budapesti ifjúság, midőn ezt a kört megalakította, hogy protestáns egyházunk és a magyar hazafiság érdekében ifjú lelkesedésétől áthatott erkölcsi hatalmát érvényesítse s a társadalmi élet minden mozzanatában kihasson nemcsak az ifjúság jelen működésére, hanem majd az ifjakból lett férfiak nemes és becsületes munkására is. Egy év telt el azóta, hogy a kör megalakult és már ez év alatt a protestáns társadalom kiváló tagjainak anyagi és erkölcsi támogatásával sokat megvalósított abból, a mi célja volt; s igazolta szükségességét, bebizonyította életképességét Rövid egy évi

működés után is ma már húsz szegénysorsu ifjával érzeti jószágát, kiknek részint lakást, részint ellátást ad, részint pénzzel segíti őket; azonkívül hetenként tartani szokott biblia magyarázó estéi, havi szeretetvendégségei és irodalmi estélyei által kapcsot teremtett a pesti ifjúság és a budapesti előkelő társadalom között és tervezi, hogy a nagyobb vidéki városokba is elviszi lelkesedő szívének ifjai lobogását, s egy-egy irodalmi estély keretén belől felhívja a vidéki társadalom tagjainak figyelmét is a kör hazafias és istenes céljaira. Szíves szeretettel emlékszünk meg a kör működéséről a felhívó szövegről s ajánljuk azt főiskolánk ifjúságának szíves jó indulatába. Vajha minél többen lépnének be közülünk is a kör tagjai közzé, hogy így minél szélesebb alapokra fektetve valósíthassa meg feladatát. Alapító tag az lehet, a ki legalább 50 koronát fizet a kör pénztárába, párloló az, ki évi 2 koronát fizet. Ezenkívül bármily kisebb adományt szívesen fogad a kör. (B. G. K. IV., Fővámter 3. szám, III., 13. ajtó. B.-pest.)

Ajánljuk egyuttal a közönség figyelmébe a Bethlen Gábor Kör következő felhívását:

Felhívás. A „Bethlen Gábor-Kör“ teljesen díjtalanul protestáns nevelőket közvetít. Evvel is segíteni akar egyrészt a szegényebb, de tehetséges és becsületes ifjakon, másrészt a protestáns társadalomnak is szíves szolgálatot tesz, mert teljesen megbízható, minden tekintetben megfelelő nevelőket küld akár vidékre, akár a fővárosba. Kérjük tehát a protestáns társadalmat, hogy forduljon tikári hivatalunkhoz. Jelezze, hogy milyen képzettségű, mihez értő (zene nyelvek) oktatót, társalgót, nevelőt óhajt? Mennyi lesz az elfoglaltsága? Milyen a javadalmazása? És mi a legnagyobb szíveséggel, gyorsasággal s körültekintő gondossággal felelünk meg az önként magunkra vállalt kötelességnek. Budapest Bethlen Gábor-Kör IV. ker. Fővámter 3. szám III. em. 19. ajtó Gyököcssy Endre főtitkár.

Ifjú álmok. Irta: Szegedy Miklós. Egy igénytelen 16-od alaku kis könyv viseli ezt a címet. A könyv pedig egy fiatal joghallgató munkája: tavasz álmairól számol be oldalain. És csakugyan olyan is ez a kötet mint a tavasz. Csupa szelid fény, langyos illat, üde szín, csupa melegség közvetlenség, itt-ott egy kis elborulás, mely azonban már a következő pillanatban derűbe olvad fel, néha egy kis, márciusi fuvalom, mely a hazafias érzést lebegteti meg szíve felett. A tiszta édes ifjukor álmait álmodta bele könyvébe az író, azt, a mit maga érzett, maga álmodott, egyszerűen mesterkétség nélkül; nem akar másnak látszani, mint a mi, nem akar mimelni nagyokat, hanem a maga szívvilágát rajzolja az apró lapokra. Egyszóval: eredeti. És ez az, a miért hiszünk a kötetben és írójában. Egy szebb jövőnek előre vetett sugarát látjuk benne. Ma még nem poéta, de meg van benne ahhoz minden, hogy az lehessen. Az első könyv hatalmas lépés, oly hatalmas, hogy szinte arra a mesgyére lépett vele, a hol a poezis birodalma kezdődik. Igaz, a mit Kun Béla, máramaros-szigeti jogtanár a kötethez írt igen kedves, szellemes előszavában mond: „A ki ezeket írta, abban igaz poéta lélek lakozik. Persze még fiatal, de azért csak elriasszák. El se kényeztessék, el se bússítsák... Mert tessék elhinni, ember lesz ebből a fiúból!

Esperanto. Nyelvtan és szótár. Dr. Zamenthof után összeállították: Lengyel Pál, Schwörer József, Miletz József. A különböző nemzetek nyelvi érintkezésének megkönnyítését célozza ez a mű. A nemzetközi nyelv szabályai és szavai vannak benne megállapítva. Szabályai könnyűek, szavai hajlékonyak. Főképen az olasz nyelv van alapul véve. Külföldön már igen elterjedt ez a nemzetközi műnyelv, hazánkban még alig ismeretes, e munkának ép az a célja, hogy honossá tegye nálunk is. A könyv ára 1 korona 50 fillér.